

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

доц. **Сабадаш В.В.**,
магістр з економіки довкілля та природних ресурсів **Сабадаш О.О.**
Сумський державний університет (Україна)

У національній системі безпеки енергетична безпека держави відіграє ключову роль. Ресурсні чинники (перш за все, наявність і ефективність використання природних і енергетичних ресурсів) є визначальними у формуванні цілісної системи безпеки. Українська економіка все ще залишається однією із найбільш енергозалежних на пострадянському просторі.

Енергозалежність від постачальників ресурсів, незважаючи на зусилля останніх років по її зниженню, залишається високою. Ситуацію зі споживанням енергетичних ресурсів у сфері виробництва і домогосподарствами можна охарактеризувати, як критичну: дефіцит енергетичного вугілля (особливо антрацитної групи) спричинив обмеження енергопостачання економічними суб'єктам, введення в дію лімітів, ін. заходів обмежувального характеру, що призвело до погіршення й так вкрай складного стану економіки держави, соціальної напруги у суспільстві, негативних екологічних і технологічних наслідків.

До актуальних чинників загальнонаціонального рівня виникнення енергетичних і екологічних конфліктів ми відносимо такі:

- нестабільність поставок необхідних для національного господарства обсягів енергетичних ресурсів (включаючи реверсні поставки);
- обмеженість фінансових ресурсів держави і економічних суб'єктів для здійснення платежів (включаючи авансові) за енергоресурси;
- висока енергоемність національної економіки;
- недостатній рівень диверсифікації ринку енергоресурсів: основними продавцями газу України у 2014 р. були російський «Газпром» (близько 7 млрд м³); німецькі RWE, E.ON, Trailstone, AdvancedEnergyTrading (разом близько 2,4 млрд м³); французька GDFSUEZ (близько 1,1 млрд м³); норвезька Statoil (близько 0,6 млрд м³); кіпрська Ostchem (близько 0,35 млрд м³). Слід зазначити, що в даному випадку маємо справу з реверсом російського газу;
- відсутність дієвих структурних реформ в енергетичному секторі (реструктуризація НАК «Нафтогаз України»; газо- і нафто розподільчих мереж тощо);
- неузгодженість організаційно-економічних дій уряду в енергетичній сфері та практично відсутня стратегічна політика у цій сфері;
- невизначеність з експлуатацією газотранспортної системи України;
- відсутність системи контролю за стратегічними державними рішеннями у енергетичній сфері, розпорошеність функцій між установами;
- корумпованість і монополізація національного енергосектору;
- неефективна рентна політика у сфері використання енергетичних природних ресурсів;
- непрозорість фінансової політики економічних суб'єктів енергосектору.

Враховуючи суттєві ризики, які впливають на стан енергетичної безпеки держави, до першочергових завдань в критично важливому енергетичному секторі слід віднести такі:

- подальше запровадження заходів із забезпечення більшої енергоефективності й енергонезалежності;
- збільшення рівня споживання електроенергії на громадянина України і зменшення на одиницю ВВП;

- збільшення обсягів видобутку власних газу й нафти;
- укладання стратегічних довгострокових контрактів на постачання енергоресурсів з різними постачальниками й поступове зниження обсягів прямих закупівель у «Газпрому»;
- реструктуризація НАК «Нафтогаз України» через: зміни у системі корпоративного управління; посилення фінансової дисципліни й контролю бюджетних платежів; поступове вирішення проблеми дебіторської заборгованості. Так, за оцінками МВФ дефіцит НАК «Нафтогаз України» в 2014 р. становив близько 110 млрд грн; за програмою співпраці із МВФ уряд України планує в 2015 р. скоротити його вдвічі;
- формування адекватних економічному стану держави й платіжній спроможності споживачів тарифної політики на енергоресурси;
- зменшення споживання газу до 45–48 млрд м³ до 2020–2030 рр. (за 1–2 роки обсяги можна скоротити на 5-7 млрд. м³);
- використання потенціалу альтернативних джерел енергії: скрапленого газу (повернутися у перспективі до проекту будівництва LNG-терміналу в м. Одеса), сланцевого газу, сонячної, ін. альтернативних видів енергії. Як приклад, можна навести польський термінал з прийому скрапленого газу у м. Свіноуйсьце і литовський у м. Клайпеда; саме через них Україна також зможе отримувати скраплений газ на західному кордоні;
- виробництво елементів ядерного палива (окрім збагачення);
- модернізація атомних електростанцій (працюючими енергоблоками українських АЕС виробляється близько 50% від загального обсягу електроенергії в Україні).

Сабадаш, В.В. Еколого-економічні аспекти енергетичної безпеки України [Текст] / В.В. Сабадаш, О.О. Сабадаш // Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції імені проф. Балацького О. Ф., м. Суми, 27 травня 2015 р. / За заг. ред. О.В. Прокопенко, М.М. Петрушенка. – Суми: СумДУ, 2015. – С. 102-103.